Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 26ης Απριλίου 2022 *

«Προσφυγή ακυρώσεως – Οδηγία (ΕΕ) 2019/790 – Άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine – Άρθρο 11 και άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης – Προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας – Υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου – Εκ των προτέρων αυτόματος έλεγχος (φιλτράρισμα) του περιεχομένου που αναφορτώνεται από τους χρήστες»

Στην υπόθεση C-401/19,

με αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, η οποία ασκήθηκε στις 24 Μαΐου 2019,

Δημοκρατία της Πολωνίας, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna και M. Wiącek, καθώς και από την J. Sawicka, επικουρούμενους από τον J. Barski, εμπειρογνώμονα,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσωπούμενου από τους D. Warin, S. Alonso de León και W. D. Kuzmienko,

Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενου από τους M. Alver και F. Florindo Gijón, καθώς και από τη Δ. Κορνηλάκη,

καθών,

υποστηριζόμενων από:

το **Βασίλειο της Ισπανίας**, εκπροσωπούμενο αρχικώς από την S. Centeno Huerta και τον J. Rodríguez de la Rúa Puig, στη συνέχεια από τον J. Rodríguez de la Rúa Puig,

τη **Γαλλική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη από τις A.-L. Desjonquères και A. Daniel,

την **Πορτογαλική Δημοκρατία**, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τις M. Capela de Carvalho Galaz Pimenta, P. Barros da Costa και P. Salvação Barreto καθώς και από τον L. Inez Fernandes, στη συνέχεια από τις M. A. Capela de Carvalho Galaz Pimenta, P. Barros da Costa και P. Salvação Barreto,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από τους F. Erlbacher και S. L. Kalėda, καθώς και από τις J. Samnadda και B. Sasinowska,

παρεμβαίνουσες,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, K. Λυκούργο, E. Regan και S. Rodin, προέδρους τμήματος, M. Ilešič (εισηγητή), J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen και P. G. Xuereb, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: L. Carrasco Marco, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Νοεμβρίου 2020,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Δημοκρατία της Πολωνίας ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β' και στοιχείο γ', in fine, της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ (ΕΕ 2019, L 130, σ. 92), και, επικουρικώς, σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να διαχωριστούν από τις λοιπές διατάξεις του άρθρου 17 της οδηγίας 2019/790, χωρίς να αλλοιωθεί η ουσία του, να ακυρώσει το εν λόγω άρθρο στο σύνολό του.

Το νομικό πλαίσιο

Ο Χάρτης

2 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.»

3 Το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη προβλέπει ότι «[η] διανοητική ιδιοκτησία προστατεύεται».

4 Κατά το άρθρο 52, παράγραφοι 1 και 3, του Χάρτη:

«1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον [...] Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η [Ευρωπαϊκή] Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

[...]

3. Στο βαθμό που ο [...] Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών [ΕΣΔΑ], η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.»

5 Κατά το άρθρο 53 του Χάρτη, «[κ]αμία διάταξη του [...] Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης, το διεθνές δίκαιο καθώς και από τις διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες είναι μέρη η Ένωση, ή όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως από την [ΕΣΔΑ], καθώς και από τα Συντάγματα των κρατών μελών».

Η οδηγία 2000/31/ΕΚ

6 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») (ΕΕ 2000, L 178, σ. 1), προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία συνίσταται στην αποθήκευση πληροφοριών παρεχομένων από έναν αποδέκτη υπηρεσίας, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπηρεσίας για τις πληροφορίες που αποθηκεύονται μετά από αίτηση αποδέκτη της υπηρεσίας, υπό τον όρο ότι:

α) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας δεν γνωρίζει πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία και ότι, σε ό,τι αφορά αξιώσεις αποζημιώσεως, δεν γνωρίζει τα γεγονότα ή τις περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει η παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία,

ή

β) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας, μόλις αντιληφθεί τα προαναφερθέντα, αποσύρει ταχέως τις πληροφορίες ή καθιστά την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη.»

Η οδηγία 2001/29/ΕΚ

7 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10), ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.»

Η οδηγία 2019/790

8 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 3, 61, 65, 66, 70 και 84 της οδηγίας 2019/790 έχουν ως εξής:

«(2) Οι οδηγίες που εκδόθηκαν στον τομέα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων συμβάλλουν στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, παρέχουν υψηλό επίπεδο προστασίας στους δικαιούχους, διευκολύνουν την εκκαθάριση των δικαιωμάτων, και δημιουργούν ένα πλαίσιο στο οποίο μπορεί να λάβει χώρα η εκμετάλλευση των έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας. Το εν λόγω εναρμονισμένο νομικό πλαίσιο συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και ενθαρρύνει την καινοτομία, τη δημιουργικότητα, την επένδυση και την παραγωγή νέου περιεχομένου, επίσης στο ψηφιακό περιβάλλον, αποσκοπώντας στην αποφυγή του κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς. Η προστασία που παρέχει το εν λόγω νομικό πλαίσιο συμβάλλει επίσης στον στόχο της Ένωσης για το σεβασμό και την προώθηση της πολιτισμικής πολυμορφίας, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης. […]

(3) Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις εξακολουθούν να μεταβάλλουν τον τρόπο δημιουργίας, παραγωγής, διανομής και εκμετάλλευσης έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας. Νέα επιχειρηματικά μοντέλα και νέοι φορείς εξακολουθούν να εμφανίζονται. Η σχετική νομοθεσία πρέπει να διασφαλιστεί ως προς τις μελλοντικές εξελίξεις ώστε να μην περιορίζει την τεχνολογική ανάπτυξη. Οι στόχοι και οι αρχές που θεσπίζονται από το ενωσιακό πλαίσιο πνευματικής ιδιοκτησίας παραμένουν σταθεροί. Ωστόσο, […] σε ορισμένους τομείς είναι απαραίτητη η προσαρμογή και η συμπλήρωση του υφιστάμενου πλαισίου της Ένωσης για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, με τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων. […]

[…]

(61) Τα τελευταία χρόνια η λειτουργία της αγοράς του επιγραμμικού περιεχομένου έχει καταστεί περισσότερο πολύπλοκη. Οι επιγραμμικές υπηρεσίες ανταλλαγής περιεχομένου που παρέχουν πρόσβαση σε μεγάλη ποσότητα περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, το οποίο αναφορτώνεται από τους χρήστες τους έχουν καταστεί βασική πηγή επιγραμμικής πρόσβασης σε περιεχόμενο. Οι επιγραμμικές υπηρεσίες αποτελούν μέσο για την παροχή ευρύτερης πρόσβασης σε πολιτιστικά και δημιουργικά έργα και προσφέρουν στους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας μεγάλες ευκαιρίες για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων. Ωστόσο, αν και επιτρέπουν την ποικιλομορφία και την εύκολη πρόσβαση σε περιεχόμενο,

γεννούν επίσης προκλήσεις, όταν περιεχόμενο που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας αναφορτώνεται χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των δικαιούχων. Ανασφάλεια δικαίου υπάρχει ως προς το κατά πόσον οι πάροχοι αυτών των υπηρεσιών εμπλέκονται σε πράξεις που αφορούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και χρειάζεται να λαμβάνουν άδειες από τους δικαιούχους για το περιεχόμενο που αναφορτώνεται από τους χρήστες τους, οι οποίοι δεν κατέχουν τα σχετικά δικαιώματα επί του περιεχομένου που αναφορτώνεται, με την επιφύλαξη της εφαρμογής των εξαιρέσεων και των περιορισμών που προβλέπονται στο δίκαιο της Ένωσης. Αυτή η ανασφάλεια επηρεάζει την ικανότητα των δικαιούχων να προσδιορίζουν κατά πόσον, και υπό ποιες προϋποθέσεις, χρησιμοποιούνται τα έργα τους και άλλο υλικό, καθώς και στις πιθανότητες που έχουν να λάβουν κατάλληλη αμοιβή για τη χρήση αυτή. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ανάπτυξη της αγοράς χορήγησης αδειών μεταξύ δικαιούχων δικαιωμάτων και παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου. Αυτές οι συμφωνίες χορήγησης αδειών θα πρέπει να είναι δίκαιες και να διατηρούν μια εύλογη ισορροπία μεταξύ των δύο μερών. Οι δικαιούχοι θα πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους ή άλλων προστατευόμενων αντικειμένων. Ωστόσο, επειδή η συμβατική ελευθερία δεν θα πρέπει να θίγεται από τις εν λόγω διατάξεις, οι δικαιούχοι δεν θα πρέπει να υποχρεούνται να χορηγούν άδεια ή να συνάπτουν συμφωνίες χορήγησης αδειών.

[…]

(65) Όταν οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου ευθύνονται για πράξεις παρουσίασης στο κοινό ή διάθεσης στο κοινό υπό τους όρους που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας, το άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας [2000/31] δεν θα πρέπει να ισχύει για την ευθύνη που απορρέει από τη διάταξη της παρούσας οδηγίας σχετικά με τη χρήση προστατευόμενου περιεχομένου από παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου. Αυτό δεν θα πρέπει να επηρεάζει την εφαρμογή του άρθρου 14 παράγραφος 1 της οδηγίας [2000/31] σε αυτούς τους παρόχους υπηρεσιών για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας.

(66) Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου παρέχουν πρόσβαση σε περιεχόμενο που δεν αναφορτώνεται από αυτούς αλλά από τους χρήστες τους, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ειδικός μηχανισμός ευθύνης για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας για τις περιπτώσεις που δεν έχει χορηγηθεί άδεια. […] Όταν δεν έχει χορηγηθεί άδεια στους παρόχους υπηρεσιών, θα πρέπει να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά κλαδικά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου ώστε να αποφεύγεται η διαθεσιμότητα στις υπηρεσίες τους έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας για τα οποία δεν έχει χορηγηθεί άδεια, όπως αυτά εντοπίζονται από τους σχετικούς δικαιούχους. Για τον σκοπό αυτό οι δικαιούχοι θα πρέπει να παρέχουν στους παρόχους υπηρεσιών σχετικές και αναγκαίες πληροφορίες λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων παραγόντων, το μέγεθος των δικαιούχων και το είδος των έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας. Τα μέτρα που λαμβάνονται από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου σε συνεργασία με τους δικαιούχους δεν θα πρέπει να οδηγούν στην [παρεμπόδιση] της διαθεσιμότητας περιεχομένου που δεν συνιστά παραβίαση, συμπεριλαμβανομένων έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας η χρήση των οποίων καλύπτεται από συμφωνία χορήγησης σχετικής άδειας, ή από εξαίρεση ή περιορισμό στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα. Τα μέτρα που λαμβάνονται από αυτούς τους παρόχους

υπηρεσιών δεν θα πρέπει επομένως να επηρεάζουν χρήστες που χρησιμοποιούν τις επιγραμμικές υπηρεσίες ανταλλαγής περιεχομένου προκειμένου να αναφορτώσουν νόμιμα και να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με αυτές τις υπηρεσίες.

Επιπροσθέτως, οι υποχρεώσεις που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει επίσης να έχουν ως αποτέλεσμα τα κράτη μέλη να επιβάλλουν μια γενική υποχρέωση παρακολούθησης. Κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αν ο πάροχος υπηρεσιών έχει λάβει όλα τα μέτρα που θα λάμβανε ένας ευσυνείδητος επαγγελματίας για να επιτύχει την [παρεμπόδιση] της διαθεσιμότητας μη αδειοδοτημένων έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας στον ιστότοπό του, λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες πρακτικές του κλάδου και την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται υπό το πρίσμα όλων των σχετικών παραγόντων και εξελίξεων, καθώς και την αρχή της αναλογικότητας. Για τους σκοπούς της εν λόγω αξιολόγησης, θα πρέπει να εξετάζονται ορισμένα στοιχεία, όπως το μέγεθος της υπηρεσίας, η εξέλιξη της τεχνολογίας σχετικά με τα υφιστάμενα μέσα, συμπεριλαμβανομένων των δυνητικών μελλοντικών εξελίξεων, προκειμένου να αποφεύγεται η διαθεσιμότητα διαφόρων ειδών περιεχομένου και το κόστος των μέσων αυτών για τις υπηρεσίες. Διάφορα μέσα για την αποφυγή της διαθεσιμότητας μη αδειοδοτημένου περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί να είναι κατάλληλα και αναλογικά ανάλογα με το είδος του περιεχομένου και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αποκλειστεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, η διαθεσιμότητα μη αδειοδοτημένου περιεχομένου να μπορεί να αποφευχθεί μόνο ύστερα από ειδοποίηση από τους δικαιούχους. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται από τους παρόχους υπηρεσιών θα πρέπει να είναι αποτελεσματικό σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους, αλλά δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου της αποφυγής και διακοπής της διαθεσιμότητας μη αδειοδοτημένων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας.

[…]

(70) Τα μέτρα που λαμβάνουν οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου σε συνεργασία με τους δικαιούχους δεν θα πρέπει να θίγουν την εφαρμογή των εξαιρέσεων και των περιορισμών του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων ιδίως εκείνων που εγγυώνται την ελευθερία της έκφρασης των χρηστών. Οι χρήστες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αναφορτώνουν και να διαθέτουν περιεχόμενο που παράγεται από χρήστες για συγκεκριμένους σκοπούς παράθεσης, κριτικής, σχολιασμού, γελοιογραφίας, παρωδίας ή μίμησης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ θεμελιωδών δικαιωμάτων που θεσπίζονται στον [Χάρτη], ιδίως της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας της τέχνης, καθώς και του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, συμπεριλαμβανομένης της διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί αυτοί θα πρέπει επομένως να καταστούν υποχρεωτικές προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι χρήστες λαμβάνουν ομοιόμορφη προστασία σε ολόκληρη την Ένωση. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου έχουν σε λειτουργία έναν αποτελεσματικό μηχανισμό υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης για την υποστήριξη της χρήσης για τους συγκεκριμένους αυτούς σκοπούς.

> Οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου θα πρέπει επίσης να θέσουν σε εφαρμογή αποτελεσματικούς και γρήγορους μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης που θα επιτρέπουν στους χρήστες να υποβάλλουν καταγγελίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται όσον αφορά τις αναφορτώσεις τους, ιδίως όταν θα μπορούσαν να επωφεληθούν από εξαίρεση ή περιορισμό όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σε σχέση με μια αναφόρτωση που έχει αποσυρθεί [ή] στην οποία έχει απενεργοποιηθεί η πρόσβαση. Οι καταγγελίες που υποβάλλονται στο πλαίσιο παρόμοιων λόγω μηχανισμών πρέπει να διεκπεραιώνονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και να υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο. Όταν δικαιούχοι ζητούν από τους παρόχους υπηρεσιών να λάβουν μέτρα κατά των αναφορτώσεων από χρήστες, όπως π.χ. την απενεργοποίηση της πρόσβασης σε ή την απόσυρση περιεχομένου που έχει αναφορτωθεί, οι δικαιούχοι αυτοί θα πρέπει να αιτιολογούν δεόντως τα αιτήματά τους. […] Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Οι εν λόγω μηχανισμοί θα πρέπει να επιτρέπουν την επίλυση διαφορών με αμερόληπτο τρόπο. Οι χρήστες θα πρέπει επίσης να έχουν πρόσβαση σε δικαστήριο ή άλλη σχετική δικαστική αρχή προκειμένου να διαπιστωθεί η χρήση εξαίρεσης ή περιορισμού των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων.

[…]

(84) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως στον Χάρτη. Επομένως, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σύμφωνα με τα εν λόγω δικαιώματα και αρχές.»

9 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2019/790, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 ότι η οδηγία αυτή θεσπίζει κανόνες που αποσκοπούν στην περαιτέρω εναρμόνιση του εφαρμοστέου δικαίου της Ένωσης σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, ενώ λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη τις ψηφιακές και τις διασυνοριακές χρήσεις του προστατευόμενου περιεχομένου και ότι θεσπίζει επίσης κανόνες σχετικά με εξαιρέσεις και περιορισμούς στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα, τη διευκόλυνση της χορήγησης αδειών, καθώς και κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς για την εκμετάλλευση έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας. Το ίδιο άρθρο ορίζει στην παράγραφο 2 ότι η οδηγία 2019/790 δεν θίγει, κατ' αρχήν, τις διατάξεις που προβλέπονται ήδη στις ισχύουσες οδηγίες στον συγκεκριμένο τομέα, ιδίως δε τις οδηγίες 2000/31 και 2001/29.

10 Το άρθρο 2, σημείο 6, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής ορίζει, για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής, την έννοια του «παρόχου επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου» ως εξής: «ο πάροχος υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας του οποίου ο κύριος ή ένας από τους κύριους σκοπούς είναι να αποθηκεύει και να παρέχει πρόσβαση στο κοινό σε σημαντική ποσότητα προστατευόμενων από την πνευματική ιδιοκτησία [έργων] ή άλλων αντικειμένων προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες του, και τα οποία η υπηρεσία [οργανώνει] και προωθεί με σκοπό το κέρδος». Το δεύτερο εδάφιο της διάταξης αυτής ορίζει ότι εξαιρούνται από την ως άνω έννοια «[ο]ι πάροχοι υπηρεσιών, όπως οι μη κερδοσκοπικές επιγραμμικές εγκυκλοπαίδειες, τα μη κερδοσκοπικά εκπαιδευτικά και επιστημονικά αποθετήρια, οι πλατφόρμες ανάπτυξης και κοινής χρήσης λογισμικού ανοικτού πηγαίου κώδικα, οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών […], οι επιγραμμικές αγορές και υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους από επιχειρήσεις σε επιχειρήσεις και οι υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους που επιτρέπουν στους χρήστες να αναφορτώνουν περιεχόμενο για ιδία χρήση».

11 Το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Χρήση προστατευόμενου περιεχομένου από παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου» και είναι η μόνη διάταξη που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 2, με τίτλο «Ορισμένες χρήσεις προστατευόμενου περιεχομένου από επιγραμμικές υπηρεσίες», του τίτλου IV της ίδιας οδηγίας, ο οποίος επιγράφεται «Μέτρα για την επίτευξη εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας». Το εν λόγω άρθρο 17 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου εκτελούν μια πράξη παρουσίασης στο κοινό ή πράξη διάθεσης στο κοινό για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας όταν παρέχουν πρόσβαση στο κοινό σε προστατευόμενα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλα αντικείμενα προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες τους.

Ως εκ τούτου, ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου πρέπει να λαμβάνει άδεια από τους δικαιούχους που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας [2001/29], για παράδειγμα μέσω της σύναψης συμφωνίας για χορήγηση άδειας, προκειμένου να παρουσιάσει ή να καταστήσει διαθέσιμα στο κοινό έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας.

2. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι, όταν ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου έχει λάβει άδεια, μεταξύ άλλων μέσω συμφωνίας για χορήγηση άδειας η εν λόγω άδεια καλύπτει επίσης πράξεις που διενεργούνται από χρήστες των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο άρθρο 3 της οδηγίας [2001/29], όταν αυτοί δεν ενεργούν σε εμπορική βάση ή όταν η δραστηριότητά τους δεν αποφέρει σημαντικά έσοδα.

3. Όταν ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου εκτελεί πράξη παρουσίασης στο κοινό ή πράξη διάθεσης στο κοινό υπό τους όρους που θεσπίζονται στην παρούσα οδηγία, ο περιορισμός της ευθύνης που ορίζεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας [2000/31] δεν έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις που καλύπτονται από το παρόν άρθρο.

Το πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου δεν επηρεάζει την ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 14 παράγραφος 1 της οδηγίας [2000/31] στους εν λόγω παρόχους υπηρεσιών για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας.

4. Εάν δεν έχει χορηγηθεί άδεια, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου ευθύνονται για μη αδειοδοτημένες πράξεις παρουσίασης στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης στο κοινό, έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων αντικειμένων προστασίας, εκτός εάν οι πάροχοι υπηρεσιών αποδείξουν ότι:

α) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την απόκτηση της άδειας, και

β) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου προκειμένου να [διασφαλίσουν] την έλλειψη διαθεσιμότητας συγκεκριμένων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας για τα οποία οι δικαιούχοι έχουν παράσχει στους παρόχους υπηρεσιών τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες, και σε κάθε περίπτωση

γ) έχουν ενεργήσει με ταχύτητα, με τη λήψη της επαρκώς τεκμηριωμένης ειδοποίησης από τους δικαιούχους, προκειμένου να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση σε ή να αποσύρουν από τους ιστοτόπους τους έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας στα οποία αφορά η ειδοποίηση, και έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις τους σύμφωνα με το στοιχείο β).

5. Προκειμένου να προσδιοριστεί αν ο πάροχος υπηρεσιών έχει συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της παραγράφου 4 και υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

α) ο τύπος, το κοινό και το μέγεθος της υπηρεσίας και το είδος των έργων ή τ[ων] άλλων αντικειμένων προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες της υπηρεσίας· και

β) η διαθεσιμότητα κατάλληλων και αποτελεσματικών μέσων και το κόστος που [έχουν] για τους παρόχους υπηρεσιών.

6. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι, αναφορικά με τους νέους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, οι υπηρεσίες των οποίων έχουν καταστεί διαθέσιμες στο κοινό στην Ένωση για λιγότερο από τρία έτη και οι οποίοι έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών μικρότερο των 10 εκατομμυρίων EUR υπολογιζόμενο σύμφωνα με τη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής[, της 6ης Μαΐου 2003, σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ 2003, L 124, σ. 36)], οι προϋποθέσεις δυνάμει του καθεστώτος ευθύνης που ορίζεται στην παράγραφο 4 περιορίζονται στη συμμόρφωση με το στοιχείο α) της παραγράφου 4 και στο να ενεργεί άμεσα, με τη λήψη της επαρκώς τεκμηριωμένης ειδοποίησης, προκειμένου να απενεργοποιήσει την πρόσβαση σε ή να αποσύρει τα εν λόγω έργα και άλλα αντικείμενα προστασίας στα οποία αφορά η ειδοποίηση από τους ιστότοπούς τους.

Όταν ο μέσος αριθμός μοναδικών επισκεπτών το μήνα των εν λόγω παρόχων υπηρεσιών υπερβαίνει τα 5 εκατομμύρια, υπολογιζόμενος με βάση το προηγούμενο ημερολογιακό έτος, οι πάροχοι πρέπει επίσης να αποδεικνύουν ότι έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν περαιτέρω αναφορτώσεις των έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας στα οποία αφορά η ειδοποίηση και για τα οποία οι δικαιούχοι έχουν υποβάλει σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες.

7. Η συνεργασία μεταξύ παρόχων υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου και δικαιούχων δεν οδηγεί στην [παρεμπόδιση] της διαθεσιμότητας έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που αναφορτώνονται από χρήστες τα οποία δεν παραβιάζουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που καλύπτονται από εξαίρεση ή περιορισμό.

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι χρήστες σε κάθε κράτος μέλος είναι σε θέση να βασίζονται σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες υφιστάμενες εξαιρέσεις ή περιορισμούς όταν αναφορτώνουν και καθιστούν διαθέσιμο περιεχόμενο που δημιουργείται από χρήστες σε επιγραμμικές υπηρεσίες ανταλλαγής περιεχομένου:

α) παράθεση αποσπασμάτων, κριτική, σχολιασμό·

β) χρήση για γελοιογραφία, παρωδία ή μίμηση.

8. Η εφαρμογή του παρόντος άρθρου δεν οδηγεί σε γενική υποχρέωση παρακολούθησης.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου παρέχουν στους δικαιούχους, κατόπιν αιτήματός τους, επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία των πρακτικών τους όσον αφορά τη συνεργασία που αναφέρεται στην παράγραφο 4 και, όταν συνάπτονται συμφωνίες για χορήγηση αδειών μεταξύ παρόχων υπηρεσιών και δικαιούχων, πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του περιεχομένου που καλύπτεται από τις συμφωνίες.

9. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου θέτει σε εφαρμογή αποτελεσματικό και ταχύ μηχανισμό υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης, ο οποίος είναι διαθέσιμος στους χρήστες της υπηρεσίας σε περίπτωση διαφορών σχετικά με την απενεργοποίηση της πρόσβασης ή την [απόσυρση] έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που έχουν αναφορτωθεί από αυτούς.

Όταν οι δικαιούχοι ζητούν [είτε να απενεργοποιηθεί η πρόσβαση στα έργα τους ή σε άλλα ειδικά προστατευόμενα αντικείμενά τους είτε να αποσυρθούν αυτά τα έργα ή τα άλλα προστατευόμενα αντικείμενα], αιτιολογούν δεόντως τα αιτήματά τους. Οι καταγγελίες που υποβάλλονται δυνάμει του μηχανισμού που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο διεκπεραιώνονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και οι αποφάσεις απενεργοποίησης της πρόσβασης ή [απόσυρσης] περιεχομένου που αναφορτώνεται υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν επίσης ότι καθίστανται διαθέσιμοι μηχανισμοί εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών. Οι εν λόγω μηχανισμοί επιτρέπουν την επίλυση των διαφορών με αμερόληπτο τρόπο και δεν στερούν από τον χρήστη τη νομική προστασία που παρέχεται από το εθνικό δίκαιο, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων των χρηστών να προσφεύγουν σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα προστασίας. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε δικαστήριο ή άλλη σχετική δικαστική αρχή προκειμένου να διαπιστωθεί η χρήση εξαίρεσης ή περιορισμού στους κανόνες για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα.

Η παρούσα οδηγία ουδόλως επηρεάζει τις νόμιμες χρήσεις, όπως χρήσεις βάσει των εξαιρέσεων ή περιορισμών που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, και δεν οδηγεί στον οποιοδήποτε εντοπισμό μεμονωμένων χρηστών ούτε στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, παρά μόνο σύμφωνα με την οδηγία 2002/58/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ 2002, L 201, σ. 37)] και τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1)].

[Με τους γενικούς όρους χρήσης των υπηρεσιών τους, οι] πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου ενημερώνουν τους χρήστες [ότι] μπορούν να χρησιμοποιούν έργα και άλλα αντικείμενα προστασίας δυνάμει εξαιρέσεων ή περιορισμών στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα που προβλέπονται στην ενωσιακή νομοθεσία.

10. Από την 6η Ιουνίου 2019, η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, οργανώνει διαλόγους με τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό τη συζήτηση βέλτιστων πρακτικών για τη συνεργασία μεταξύ των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου και των δικαιούχων. Η Επιτροπή, σε διαβούλευση με τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, τους δικαιούχους, τους οργανισμούς χρηστών και άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα

μέρη και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των διαλόγων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, ιδίως όσον αφορά τη συνεργασία που αναφέρεται στην παράγραφο 4. Κατά τη συζήτηση των βέλτιστων πρακτικών, λαμβάνεται ειδικότερα υπόψη, μεταξύ άλλων, η ανάγκη να εξισορροπηθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα με τη χρήση των εξαιρέσεων και των περιορισμών. Για τους σκοπούς του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι οργανισμοί χρηστών έχουν πρόσβαση σε επαρκείς πληροφορίες από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου σχετικά με τη λειτουργία των πρακτικών τους όσον αφορά την παράγραφο 4.»

Αιτήματα των διαδίκων και διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

12 Η Δημοκρατία της Πολωνίας ζητεί από το Δικαστήριο:

– να ακυρώσει το στοιχείο β′ του άρθρου 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 και το στοιχείο γ′, in fine, του ίδιου άρθρου, δηλαδή τη φράση «και έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις τους σύμφωνα με το στοιχείο β)»·

– επικουρικώς, σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι οι διατάξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη περίπτωση δεν μπορούν να διαχωριστούν από τις λοιπές διατάξεις του άρθρου 17 της εν λόγω οδηγίας χωρίς να αλλοιωθεί η ουσία του, να ακυρώσει το άρθρο 17 στο σύνολό του·

– να καταδικάσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα δικαστικά έξοδα.

13 Το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Πολωνίας στα δικαστικά έξοδα.

14 Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει το κύριο αίτημα ως απαράδεκτο ή να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη στο σύνολό της και να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Πολωνίας στα δικαστικά έξοδα.

15 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 2019, επετράπη στο Βασίλειο της Ισπανίας, στη Γαλλική Δημοκρατία, στην Πορτογαλική Δημοκρατία και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρέμβουν υπέρ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 131, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Επί της προσφυγής

Επί του παραδεκτού

16 Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποστηριζόμενα από τη Γαλλική Δημοκρατία και την Επιτροπή, υποστηρίζουν ότι τα κύρια αιτήματα είναι απαράδεκτα, καθόσον το στοιχείο β′ και το στοιχείο γ′, in fine, του άρθρου 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 δεν μπορούν να διαχωριστούν από το υπόλοιπο άρθρο 17.

17 Υπενθυμίζεται ότι η μερική ακύρωση πράξης της Ένωσης είναι δυνατή μόνον εφόσον τα στοιχεία των οποίων ζητείται η ακύρωση είναι δυνατόν να διαχωρισθούν από την υπόλοιπη πράξη. Το Δικαστήριο έχει κρίνει κατ' επανάληψη ότι η ανωτέρω επιταγή δεν πληρούται όταν η μερική ακύρωση μιας πράξης θα είχε ως αποτέλεσμα να μεταβληθεί η ουσία της πράξης αυτής (απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-626/18, EU:C:2020:1000, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

18 Επίσης, ο έλεγχος της δυνατότητας διαχωρισμού στοιχείων μιας πράξης της Ένωσης προϋποθέτει την εξέταση του περιεχομένου τους, προκειμένου να εκτιμηθεί αν η ακύρωση των στοιχείων αυτών θα μετέβαλλε το πνεύμα και την ουσία την εν λόγω πράξης (απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-626/18, EU:C:2020:1000, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

19 Εξάλλου, το ζήτημα αν η μερική ακύρωση πράξης της Ένωσης μεταβάλλει την ουσία της πράξης αυτής συνιστά αντικειμενικό κριτήριο και όχι υποκειμενικό κριτήριο που συνδέεται με την πολιτική βούληση του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την εν λόγω πράξη (απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-626/18, EU:C:2020:1000, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεών του και όπως υπογραμμίζουν το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποστηριζόμενα από τη Γαλλική Δημοκρατία και την Επιτροπή, το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790 καθιερώνει, όσον αφορά τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, νέο καθεστώς ευθύνης, του οποίου οι διάφορες διατάξεις αποτελούν ένα σύνολο και, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 61 και 66 της οδηγίας αυτής, αποσκοπούν στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των εν λόγω παρόχων, των χρηστών των υπηρεσιών τους και των δικαιούχων. Ειδικότερα, η ακύρωση μόνον των στοιχείων β' και γ', in fine, του άρθρου 17, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας θα είχε ως συνέπεια την αντικατάσταση του εν λόγω καθεστώτος ευθύνης από ένα καθεστώς αισθητά διαφορετικό και σαφώς ευνοϊκότερο για τους παρόχους. Επομένως, μια τέτοια μερική ακύρωση θα μετέβαλλε την ουσία του άρθρου 17.

21 Εξ αυτού προκύπτει ότι το στοιχείο β' και το στοιχείο γ', in fine, του άρθρου 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 δεν μπορούν να διαχωριστούν από το υπόλοιπο άρθρο 17 και ότι, ως εκ τούτου, το κύριο αίτημα, με το οποίο ζητείται μόνον η ακύρωση των ως άνω διατάξεων, είναι απαράδεκτο.

22 Αντιθέτως, δεν αμφισβητείται ότι το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790, το οποίο περιλαμβάνεται σε χωριστό κεφάλαιο του τίτλου IV αυτής, σχετικά με μέτρα για την επίτευξη εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, μπορεί να διαχωριστεί από την υπόλοιπη οδηγία και ότι, συνεπώς, το επικουρικό αίτημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας, με το οποίο ζητείται η ακύρωση του άρθρου 17 στο σύνολό του, είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

23 Προς στήριξη των αιτημάτων της, η Δημοκρατία της Πολωνίας προβάλλει έναν μόνο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αφορά την προσβολή του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη.

24 Ο λόγος αυτός στηρίζεται, κατ' ουσίαν, στην επιχειρηματολογία κατά την οποία, προκειμένου να απαλλαγούν από κάθε ευθύνη για την παροχή στο κοινό πρόσβασης σε προστατευόμενα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλα αντικείμενα προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες τους με αποτέλεσμα την προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου υποχρεούνται, δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 4, στοιχείο β' και στοιχείο γ', in fine, της οδηγίας 2019/790, να προβαίνουν σε προληπτική παρακολούθηση όλου του περιεχομένου που οι χρήστες τους σκοπεύουν να αναφορτώσουν. Προς τούτο, θα πρέπει να χρησιμοποιούν εργαλεία πληροφορικής που καθιστούν δυνατό το εκ των προτέρων αυτόματο φιλτράρισμα τέτοιου περιεχομένου. Επιβάλλοντας, εκ των πραγμάτων, τέτοια μέτρα προληπτικής παρακολούθησης στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου χωρίς να προβλέπονται εγγυήσεις που διασφαλίζουν τον σεβασμό του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, οι επίδικες διατάξεις συνιστούν περιορισμό στην άσκηση του εν λόγω θεμελιώδους δικαιώματος ο οποίος δεν σέβεται ούτε το ουσιώδες περιεχόμενο του δικαιώματος ούτε την αρχή της αναλογικότητας και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένος.

25 Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποστηριζόμενα από το Βασίλειο της Ισπανίας, τη Γαλλική Δημοκρατία και την Επιτροπή, αμφισβητούν τη βασιμότητα του λόγου αυτού.

Επί του καθεστώτος ευθύνης που θεσπίζει το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790

26 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, μέχρι την έναρξη ισχύος του άρθρου 17 της οδηγίας 2019/790, η ευθύνη των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου για την παροχή στο κοινό πρόσβασης σε προστατευόμενο περιεχόμενο, που αναφορτώνεται στις πλατφόρμες τους από χρήστες των υπηρεσιών αυτών με αποτέλεσμα την προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, διεπόταν από το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/29 και από το άρθρο 14 της οδηγίας 2000/31.

27 Συναφώς, αφενός, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 έχει την έννοια ότι ο διαχειριστής πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο ή πλατφόρμας φιλοξενίας και ανταλλαγής αρχείων, στην οποία οι χρήστες μπορούν να θέτουν παρανόμως στη διάθεση του κοινού προστατευόμενο περιεχόμενο, δεν τελεί πράξη «παρουσίασης στο κοινό» του εν λόγω περιεχομένου, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, εκτός εάν συμβάλλει, κατά τρόπο που δεν περιορίζεται απλώς στη διάθεση της πλατφόρμας, στην παροχή στο κοινό πρόσβασης σε προστατευόμενο περιεχόμενο η οποία συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Τέτοια περίπτωση συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν ο διαχειριστής γνωρίζει συγκεκριμένα ότι είναι παρανόμως διαθέσιμο στην πλατφόρμα του προστατευόμενο περιεχόμενο και παραλείπει να το διαγράψει ή να καταστήσει ταχέως αδύνατη την πρόσβαση σε αυτό, ή όταν ο διαχειριστής, μολονότι γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι, γενικώς, τίθεται παρανόμως στη διάθεση του κοινού προστατευόμενο περιεχόμενο μέσω της πλατφόρμας του από τους χρήστες αυτής, δεν λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά μέτρα που θα ήταν ευλόγως αναμενόμενο να ληφθούν από έναν ευρισκόμενο στη θέση του επιχειρηματία ο οποίος επιδεικνύει τη συνήθη επιμέλεια για να αντιμετωπίσει με αξιόπιστο και αποτελεσματικό τρόπο τις προσβολές του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας στην πλατφόρμα αυτή, ή ακόμη όταν συμμετέχει στην επιλογή του προστατευόμενου περιεχομένου που παρουσιάζεται παρανόμως στο κοινό, παρέχει στην πλατφόρμα του εργαλεία τα οποία προορίζονται ειδικώς για την παράνομη ανταλλαγή του εν λόγω περιεχομένου ή ενθαρρύνει ηθελημένα την ανταλλαγή αυτή, σχετική δε ένδειξη μπορεί να αποτελεί το γεγονός ότι ο διαχειριστής έχει υιοθετήσει ένα οικονομικό μοντέλο που παροτρύνει

τους χρήστες της πλατφόρμας του να παρουσιάζουν παρανόμως στο κοινό προστατευόμενο περιεχόμενο μέσω αυτής (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, YouTube και Cyando, C-682/18 και C-683/18, EU:C:2021:503, σκέψη 102).

28 Αφετέρου, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η δραστηριότητα του διαχειριστή πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο ή πλατφόρμας φιλοξενίας και ανταλλαγής αρχείων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω διαχειριστής δεν διαδραματίζει ενεργό ρόλο ικανό να του παράσχει γνώση ή έλεγχο του περιεχομένου που αναρτάται στην πλατφόρμα του. Επιπλέον, προκειμένου ο εν λόγω διαχειριστής να απολέσει, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, τη δυνατότητα απαλλαγής από την ευθύνη που προβλέπει το εν λόγω άρθρο 14, παράγραφος 1, πρέπει να γνωρίζει τις συγκεκριμένες παράνομες πράξεις των χρηστών της πλατφόρμας του που αφορούν προστατευόμενο περιεχόμενο το οποίο έχει αναρτηθεί σε αυτή (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, YouTube και Cyando, C-682/18 και C-683/18, EU:C:2021:503, σκέψεις 117 και 118).

29 Εντούτοις, όπως προκύπτει ιδίως από τις αιτιολογικές σκέψεις 61 και 66 της οδηγίας 2019/790, ο νομοθέτης της Ένωσης εκτίμησε ότι, λαμβανομένου υπόψη του ότι τα τελευταία χρόνια η λειτουργία της αγοράς του επιγραμμικού περιεχομένου έχει καταστεί περισσότερο πολύπλοκη και ότι οι υπηρεσίες ανταλλαγής του περιεχομένου αυτού που παρέχουν πρόσβαση σε μεγάλη ποσότητα προστατευόμενου περιεχομένου έχουν καταστεί βασική πηγή επιγραμμικής πρόσβασης σε περιεχόμενο, ήταν αναγκαίο να προβλεφθεί ειδικός μηχανισμός ευθύνης για τους παρόχους των ως άνω υπηρεσιών προκειμένου να ενισχυθεί η ανάπτυξη της αγοράς χορήγησης αδειών μεταξύ δικαιούχων δικαιωμάτων και παρόχων.

30 Για τον νέο αυτό μηχανισμό ειδικής ευθύνης, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, καθόσον το άρθρο 2, σημείο 6, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2019/790 ορίζει τον πάροχο επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου ως τον πάροχο υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας του οποίου ο κύριος ή ένας από τους κύριους σκοπούς είναι να αποθηκεύει και να παρέχει πρόσβαση στο κοινό σε σημαντική ποσότητα προστατευόμενων από την πνευματική ιδιοκτησία έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες του, και τα οποία η υπηρεσία οργανώνει και προωθεί με σκοπό το κέρδος. Κατά συνέπεια, ο εν λόγω μηχανισμός δεν αφορά τους παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίοι δεν πληρούν ένα ή περισσότερα από τα κριτήρια της διάταξης αυτής και, ως εκ τούτου, οι τελευταίοι υπόκεινται στο γενικό καθεστώς ευθύνης που προβλέπεται στο άρθρο 14 της οδηγίας 2000/31, στο πλαίσιο υπηρεσίας «φιλοξενίας», και, ενδεχομένως, στο καθεστώς του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/790.

31 Επιπλέον, ο νομοθέτης της Ένωσης, με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 2, σημείο 6, περιόρισε, αφενός, το πεδίο εφαρμογής του νέου μηχανισμού ειδικής ευθύνης που θεσπίστηκε με την οδηγία 2019/790 και, αφετέρου, την εμβέλειά του, με το άρθρο 17, παράγραφος 6, της ίδιας οδηγίας, το οποίο κατ' αρχήν εξαιρεί ορισμένους νέους παρόχους από την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας κατά των οποίων βάλλει η προσφυγή ακυρώσεως.

32 Όσον αφορά αυτόν τον νέο μηχανισμό ειδικής ευθύνης, το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2019/790 προβλέπει ότι ο πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου εκτελεί μια πράξη παρουσίασης στο κοινό ή πράξη διάθεσης στο κοινό όταν παρέχει πρόσβαση στο

κοινό σε προστατευόμενα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλα αντικείμενα προστασίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες του και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να λαμβάνει άδεια από τους δικαιούχους, για παράδειγμα μέσω της σύναψης συμφωνίας για χορήγηση άδειας.

33 Συγχρόνως, το άρθρο 17, παράγραφος 3, της οδηγίας 2019/790 αποκλείει, όσον αφορά τις πράξεις αυτές, τη δυνατότητα του παρόχου υπηρεσιών διαδικτυακής ανταλλαγής περιεχομένου να απαλλαγεί από την ευθύνη, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31.

34 Το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 θεσπίζει ειδικό καθεστώς ευθύνης για την περίπτωση κατά την οποία δεν έχει χορηγηθεί άδεια. Ειδικότερα, στην περίπτωση αυτή, οι πάροχοι υπηρεσιών διαδικτυακής ανταλλαγής περιεχομένου μπορούν να απαλλαγούν από την ευθύνη τους για πράξεις παρουσίασης και διάθεσης περιεχομένου που προσβάλλουν το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας μόνον υπό ορισμένες σωρευτικές προϋποθέσεις, οι οποίες απαριθμούνται στα στοιχεία α′ έως γ′ της διάταξης αυτής. Κατά την εν λόγω διάταξη, οι πάροχοι πρέπει να αποδείξουν ότι:

– έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την απόκτηση της άδειας (στοιχείο α′), και

– έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου προκειμένου να διασφαλίσουν τη μη διαθεσιμότητα συγκεκριμένων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας για τα οποία οι δικαιούχοι έχουν παράσχει στους παρόχους υπηρεσιών τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες (στοιχείο β′), και σε κάθε περίπτωση

– έχουν ενεργήσει με ταχύτητα, με τη λήψη της επαρκώς τεκμηριωμένης ειδοποίησης από τους δικαιούχους, προκειμένου να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση σε ή να αποσύρουν από τους ιστοτόπους τους έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας στα οποία αφορά η ειδοποίηση, και έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις τους σύμφωνα με το στοιχείο β′ (στοιχείο γ′).

35 Το ως άνω ειδικό καθεστώς ευθύνης, το οποίο θεσπίστηκε με το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790, αποσαφηνίζεται και συμπληρώνεται με το άρθρο 17, παράγραφοι 5 έως 10, της οδηγίας αυτής.

36 Συγκεκριμένα, καταρχάς, το άρθρο 17, παράγραφος 5, της οδηγίας 2019/790 απαριθμεί τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να προσδιοριστεί, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, αν ο πάροχος των υπηρεσιών τήρησε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής.

37 Εν συνεχεία, το άρθρο 17, παράγραφος 7, της οδηγίας 2019/790 διευκρινίζει ότι η συνεργασία μεταξύ παρόχων υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου και δικαιούχων δεν οδηγεί στην παρεμπόδιση της διαθεσιμότητας έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που αναφορτώνονται από χρήστες τα οποία δεν παραβιάζουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που καλύπτονται από εξαίρεση ή περιορισμό. Η ίδια διάταξη απαριθμεί τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς που έχουν τη δυνατότητα να επικαλούνται οι χρήστες σε κάθε κράτος μέλος. Το άρθρο 17, παράγραφος 8, της οδηγίας αυτής ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι η εφαρμογή του εν λόγω άρθρου δεν οδηγεί σε γενική υποχρέωση παρακολούθησης, το δε άρθρο της 17, παράγραφος 9,

προβλέπει, μεταξύ άλλων, την καθιέρωση αποτελεσματικού και ταχέως μηχανισμού υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης για τους χρήστες, καθώς και την καθιέρωση μηχανισμών εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών συμπληρωματικών προς τα μέσα ένδικης προστασίας.

38 Τέλος, δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 10, της οδηγίας 2019/790, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα, αφενός, να οργανώνει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να εξετάζει τις βέλτιστες πρακτικές, λαμβανομένης ιδιαιτέρως υπόψη της ανάγκης να εξισορροπηθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα με τη χρήση των εξαιρέσεων και των περιορισμών, και, αφετέρου, να εκδίδει, κατόπιν διαβούλευσης με τα μέρη αυτά, κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας μεταξύ των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου και των δικαιούχων, την οποία προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής.

Επί της ύπαρξης περιορισμού της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης ο οποίος απορρέει από το καθεστώς ευθύνης που καθιερώνει το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790

39 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790, στο μέτρο που επιβάλλει στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου την υποχρέωση να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, αφενός, προκειμένου να διασφαλίσουν τη μη διαθεσιμότητα προστατευόμενου περιεχομένου για το οποίο οι δικαιούχοι έχουν παράσχει τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες και, αφετέρου, προκειμένου να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις περιεχομένου για το οποίο έχει ληφθεί επαρκώς τεκμηριωμένη ειδοποίηση από τους δικαιούχους αυτούς, περιορίζει την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των ως άνω υπηρεσιών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη.

40 Ειδικότερα, κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, για να μπορέσουν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις αυτές και, ως εκ τούτου, να μπορέσουν να απαλλαγούν από την ευθύνη, την οποία προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου θα ήταν υποχρεωμένοι να ελέγχουν το σύνολο του περιεχομένου που έχουν αναφορτώσει οι χρήστες τους πριν από τη διάδοσή τους στο κοινό. Προς τούτο, οι πάροχοι θα κατέληγαν, ελλείψει άλλων εφαρμόσιμων λύσεων, να χρησιμοποιούν εργαλεία αυτόματου φιλτραρίσματος.

41 Όμως, ένας τέτοιος προληπτικός έλεγχος, κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, συνιστά ιδιαιτέρως σοβαρή επέμβαση στο δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, δεδομένου ότι, αφενός, ενέχει τον κίνδυνο να αποκλειστεί η πρόσβαση σε νόμιμο περιεχόμενο και, αφετέρου, ο παράνομος χαρακτήρας και, ως εκ τούτου, ο αποκλεισμός του περιεχομένου καθορίζονται αυτομάτως από αλγορίθμους, τούτο δε πριν από οποιαδήποτε διάδοση του επίμαχου περιεχομένου.

42 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει, επιπλέον, ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν μπορεί να αποποιηθεί την ευθύνη του για την εν λόγω επέμβαση στο δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, δεδομένου ότι η επέμβαση αυτή αποτελεί την αναπόφευκτη αλλά και αναμενόμενη, εκ μέρους των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, συνέπεια του καθεστώτος ευθύνης που θεσπίζει το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790.

43 Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποστηριζόμενα από το Βασίλειο της Ισπανίας, τη Γαλλική Δημοκρατία και την Επιτροπή, αμφισβητούν το γεγονός ότι το ως άνω καθεστώς ευθύνης συνεπάγεται περιορισμό του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου και υποστηρίζουν ότι, εν πάση περιπτώσει, ο ενδεχόμενος περιορισμός του εν λόγω δικαιώματος ο οποίος απορρέει από την εφαρμογή του επίμαχου καθεστώτος δεν μπορεί να καταλογιστεί στον νομοθέτη της Ένωσης.

44 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 11 του Χάρτη, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, το οποίο περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Όπως προκύπτει από τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17) και σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, τα δικαιώματα που διασφαλίζονται στο άρθρο 11 του Χάρτη έχουν την ίδια έννοια και εμβέλεια με εκείνα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ.

45 Επισημαίνεται συναφώς ότι η ανταλλαγή πληροφοριών στο διαδίκτυο μέσω πλατφόρμας επιγραμμικής ανταλλαγής περιεχομένου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 11 του Χάρτη.

46 Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης για κάθε πρόσωπο και αφορά όχι μόνον το περιεχόμενο των πληροφοριών, αλλά και τα μέσα διάδοσης των πληροφοριών αυτών, κάθε δε περιορισμός των εν λόγω μέσων επηρεάζει το δικαίωμα λήψης και μετάδοσης πληροφοριών. Όπως έχει επισημάνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το διαδίκτυο έχει πλέον καταστεί ένα από τα κύρια μέσα για την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Οι ιστότοποι και, ιδίως, οι πλατφόρμες επιγραμμικής ανταλλαγής περιεχομένου, χάρη στην προσβασιμότητά τους και στη δυνατότητα να διατηρούν και να διαδίδουν μεγάλες ποσότητες δεδομένων, συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση της πρόσβασης του κοινού στην επικαιρότητα και, γενικώς, στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας των πληροφοριών, δεδομένου ότι η δυνατότητα των χρηστών να εκφράζονται στο διαδίκτυο συνιστά άνευ προηγουμένου πεδίο άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης (πρβλ. αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 1ης Δεκεμβρίου 2015, Cengiz κ.λπ. κατά Τουρκίας, CE:ECHR:2015:1201JUD004822610, § 52, και της 23ης Ιουνίου 2020, Vladimir Kharitonov κατά Ρωσίας, CE:ECHR:2020:0623JUD001079514, § 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47 Επομένως, κατά την ερμηνεία του καθεστώτος ευθύνης που θεμελιώνεται στο άρθρο 3 της οδηγίας 2001/29 και στο άρθρο 14 της οδηγίας 2000/31, που εφαρμοζόταν στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου μέχρι την έναρξη ισχύος του άρθρου 17 της οδηγίας 2019/790, το Δικαστήριο υπογράμμισε την ανάγκη να λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ιδιαίτερη σημασία του διαδικτύου για την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, και, ως εκ τούτου, να διασφαλίζεται ο σεβασμός του εν λόγω θεμελιώδους δικαιώματος κατά την εφαρμογή του ως άνω καθεστώτος (πρβλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, YouTube και Cyando, C-682/18 και C-683/18, EU:C:2021:503, σκέψεις 64, 65 και 113).

48 Προκειμένου να κριθεί αν το ειδικό καθεστώς ευθύνης, το οποίο θεσπίζεται με το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 για τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, συνεπάγεται περιορισμό της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών ανταλλαγής, επιβάλλεται καταρχάς η διαπίστωση ότι η διάταξη αυτή στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι πάροχοι δεν είναι κατ' ανάγκην

σε θέση να λάβουν άδεια για το σύνολο του προστατευόμενου περιεχομένου που ενδέχεται να αναφορτωθεί στις πλατφόρμες τους από τους χρήστες. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι οι δικαιούχοι είναι ελεύθεροι να καθορίζουν αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα έργα τους και τα λοιπά προστατευόμενα αντικείμενα. Πράγματι, όπως υπογραμμίζει η αιτιολογική σκέψη 61 της οδηγίας, η οδηγία αυτή δεν θίγει τη συμβατική ελευθερία και, επομένως, οι εν λόγω δικαιούχοι ουδόλως υποχρεούνται να χορηγούν άδειες ή να συνάπτουν συμφωνίες χορήγησης αδειών με τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να μην θεωρηθούν ως υπεύθυνοι σε περίπτωση που χρήστες αναφορτώνουν παράνομο περιεχόμενο στις πλατφόρμες τους για το οποίο οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου δεν έχουν λάβει άδεια από τους δικαιούχους, οι πάροχοι πρέπει να αποδεικνύουν ότι έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο α′, της οδηγίας 2019/790, για την απόκτηση της άδειας αυτής και ότι πληρούν όλες τις λοιπές προϋποθέσεις απαλλαγής από την ευθύνη που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας.

50 Βάσει των λοιπών αυτών προϋποθέσεων, οι υποχρεώσεις που υπέχουν οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου δεν περιορίζονται στην υποχρέωση που προβλέπεται στην αρχή του άρθρου 17, παράγραφος 4, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2019/790, η οποία αντιστοιχεί στην υποχρέωση που υπέχουν ήδη κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2000/31 και συνίσταται στην υποχρέωσή τους να ενεργούν με ταχύτητα, μόλις λάβουν επαρκώς τεκμηριωμένη ειδοποίηση από τους δικαιούχους, προκειμένου να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση στο προστατευόμενο περιεχόμενο που αποτελεί το αντικείμενο της ειδοποίησης ή να το αποσύρουν από τις πλατφόρμες τους (βλ., επίσης, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, YouTube και Cyando, C-682/18 και C-683/18, EU:C:2021:503, σκέψη 116).

51 Πράγματι, πέραν της υποχρέωσης αυτής, οι εν λόγω πάροχοι υποχρεούνται, αφενός, όσον αφορά το συγκεκριμένο προστατευόμενο περιεχόμενο για το οποίο οι δικαιούχοι τούς διαβίβασαν τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες, να καταβάλουν, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της οδηγίας 2019/790, «κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου προκειμένου να [διασφαλίσουν] την έλλειψη διαθεσιμότητας» του περιεχομένου αυτού.

52 Αφετέρου, όσον αφορά το προστατευόμενο περιεχόμενο για το οποίο έλαβαν, μετά τη διάθεσή του στο κοινό, επαρκώς τεκμηριωμένη ειδοποίηση εκ μέρους των δικαιούχων, οι εν λόγω πάροχοι οφείλουν, κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 17, παράγραφος 4, στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790, να καταβάλουν «κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις [του] σύμφωνα με το στοιχείο β)» της διάταξης αυτής.

53 Συνεπώς, από το γράμμα και την οικονομία του άρθρου 17, παράγραφος 4, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας 2019/790 προκύπτει ότι, προκειμένου να απαλλαγούν από την ευθύνη και υπό την επιφύλαξη της εξαίρεσης που προβλέπεται για τους νέους παρόχους, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 6, της ως άνω οδηγίας, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου όχι μόνον υποχρεούνται να ενεργούν με ταχύτητα προκειμένου να τερματίσουν, στις πλατφόρμες τους, τις προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, μετά την πραγματοποίησή τους και αφού έχουν λάβει επαρκώς τεκμηριωμένη ειδοποίηση από τους δικαιούχους, αλλά οφείλουν επίσης, μετά τη λήψη της ειδοποίησης αυτής ή όταν οι δικαιούχοι τούς έχουν παράσχει τις σχετικές και αναγκαίες πληροφορίες πριν λάβει χώρα η προσβολή των δικαιωμάτων, να καταβάλουν «κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα

επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου» για να αποτρέψουν την πραγματοποίηση ή την επανάληψη τέτοιων προσβολών. Επομένως, οι τελευταίες αυτές υποχρεώσεις επιβάλλουν de facto, όπως υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, στους παρόχους να προβαίνουν σε εκ των προτέρων έλεγχο του περιεχομένου το οποίο οι χρήστες επιθυμούν να αναφορτώσουν στις πλατφόρμες τους, εφόσον έχουν λάβει από τους δικαιούχους τις πληροφορίες ή τις ειδοποιήσεις που προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχεία β′ και γ′.

54 Εξάλλου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 57 έως 69 των προτάσεών του, για να είναι δυνατή η διενέργεια τέτοιου εκ των προτέρων ελέγχου, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου υποχρεούνται, αναλόγως του αριθμού των αρχείων που αναφορτώνονται και του είδους του επίμαχου προστατευόμενου αντικειμένου, εντός των ορίων που θέτει το άρθρο 17, παράγραφος 5, της οδηγίας 2019/790, να χρησιμοποιούν εργαλεία αυτόματης αναγνώρισης και αυτόματου φιλτραρίσματος περιεχομένου. Ειδικότερα, ούτε τα καθών θεσμικά όργανα ούτε οι παρεμβαίνουσες ήταν σε θέση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, να προσδιορίσουν πιθανές εναλλακτικές λύσεις σε σχέση με τέτοια εργαλεία.

55 Πλην όμως, ένας τέτοιος έλεγχος και ένα τέτοιο φιλτράρισμα εκ των προτέρων είναι ικανά να επιφέρουν περιορισμούς σε ένα σημαντικό επιγραμμικό μέσο διάδοσης περιεχομένου και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν το δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη.

56 Επιπλέον, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν τα καθών θεσμικά όργανα, ο περιορισμός αυτός μπορεί να καταλογιστεί στον νομοθέτη της Ένωσης, δεδομένου ότι αποτελεί άμεση συνέπεια του ειδικού καθεστώτος ευθύνης, το οποίο θεσπίστηκε για τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένων με το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790.

57 Εξάλλου, το άρθρο 17, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής αναφέρεται ρητώς στις «υποχρεώσεις» που «υπέχει δυνάμει της παραγράφου 4» του εν λόγω άρθρου 17 ο πάροχος και απαριθμεί τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να κριθεί αν, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, ο πάροχος αυτός «έχει συμμορφωθεί» με τις υποχρεώσεις αυτές.

58 Ως εκ τούτου, συνάγεται ότι το ειδικό καθεστώς ευθύνης, το οποίο θεσπίζεται με το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 για τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, συνεπάγεται περιορισμό της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών ανταλλαγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη.

Επί της δικαιολόγησης του περιορισμού της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης ο οποίος απορρέει από το καθεστώς ευθύνης που καθιερώνει το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790

59 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι ο περιορισμός στην άσκηση του θεμελιώδους αυτού δικαιώματος των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, ο οποίος απορρέει από το καθεστώς ευθύνης που θεσπίζεται με το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790, δεν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

60 Συγκεκριμένα, κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, το άρθρο 17 δεν περιέχει εγγυήσεις ικανές να διασφαλίσουν την τήρηση του ουσιώδους περιεχομένου του εν λόγω θεμελιώδους δικαιώματος και της αρχής της αναλογικότητας κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790.

Ειδικότερα, οι τελευταίες αυτές διατάξεις δεν προβλέπουν κανένα σαφή και συγκεκριμένο κανόνα όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου πρέπει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις αυτές, γεγονός που τους παρέχει πλήρως τη δυνατότητα να θεσπίζουν μηχανισμούς εκ των προτέρων ελέγχου και φιλτραρίσματος που προσβάλλουν το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών. Επιπλέον, το άρθρο 17, παράγραφοι 7 έως 9, της οδηγίας αυτής δεν αποτρέπει το ενδεχόμενο, κατά την εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων, του αυτόματου αποκλεισμού νόμιμου περιεχομένου και της σημαντικής, τουλάχιστον, καθυστέρησης της διάδοσής του στο κοινό, με κίνδυνο να απολέσει το εν λόγω περιεχόμενο κάθε ενδιαφέρον και ενημερωτική αξία πριν από τη διάδοσή του.

61 Κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, ο νομοθέτης της Ένωσης, θεσπίζοντας το καθεστώς ευθύνης που ορίζεται στο άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας, παρέβλεψε τη δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ της προστασίας των δικαιούχων και της προστασίας των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, καθόσον μάλιστα οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει το εν λόγω καθεστώς ευθύνης μπορούν ήδη να επιτευχθούν σε μεγάλο βαθμό με τους λοιπούς όρους του άρθρου 17, παράγραφος 4, της οδηγίας.

62 Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποστηριζόμενα από το Βασίλειο της Ισπανίας, τη Γαλλική Δημοκρατία και την Επιτροπή, αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Δημοκρατίας της Πολωνίας και προβάλλουν, μεταξύ άλλων, ότι το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790 περιλαμβάνει ένα πλήρες σύστημα εγγυήσεων το οποίο διαφυλάσσει το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου και τη δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ των επίμαχων δικαιωμάτων και συμφερόντων.

63 Επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

64 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι η απαίτηση να προβλέπεται από τον νόμο κάθε περιορισμός στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων συνεπάγεται ότι η πράξη που επιτρέπει την επέμβαση στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προσδιορίζει η ίδια την έκταση του περιορισμού της άσκησης του αντίστοιχου δικαιώματος (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 175 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

65 Όσον αφορά την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, η αρχή αυτή επιτάσσει ότι οι περιορισμοί που μπορούν να επιβληθούν, μεταξύ άλλων, με πράξεις του δικαίου της Ένωσης σε δικαιώματα και ελευθερίες που κατοχυρώνονται στον Χάρτη δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα όρια του μέτρου που είναι πρόσφορο και αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων θεμιτών σκοπών ή τα όρια της ανάγκης προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων, εξυπακουομένου ότι, εφόσον υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσοτέρων καταλλήλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι οι προκαλούμενες δυσχέρειες δεν πρέπει να είναι υπέρμετρες σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2019, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-128/17, EU:C:2019:194, σκέψη 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Centraal Israëlitisch Consistorie van België κ.λπ., C-336/19, EU:C:2020:1031, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

66 Εξάλλου, όταν εγείρεται ζήτημα ως προς πλείονα θεμελιώδη δικαιώματα και αρχές που κατοχυρώνονται με τις Συνθήκες, η εκτίμηση της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας πρέπει να διενεργείται λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης συμβιβασμού των επιταγών που συνδέονται με την προστασία των διαφόρων αυτών δικαιωμάτων και αρχών και με δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ τους (πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Centraal Israëlitisch Consistorie van België κ.λπ., C-336/19, EU:C:2020:1031, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

67 Επιπλέον, για να ανταποκρίνεται στην επιταγή της αναλογικότητας, η ρύθμιση που συνεπάγεται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες που να διέπουν το περιεχόμενο και την εφαρμογή του επίμαχου μέτρου και να επιβάλλουν ελάχιστες απαιτήσεις, ούτως ώστε τα πρόσωπα των οποίων περιορίζεται η άσκηση των δικαιωμάτων να διαθέτουν επαρκείς εγγυήσεις οι οποίες να καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική προστασία τους από τους κινδύνους κατάχρησης. Ειδικότερα, στη ρύθμιση αυτή πρέπει να ορίζεται υπό ποιες περιστάσεις και υπό ποιες συνθήκες μπορεί να ληφθεί τέτοιο μέτρο, προκειμένου να διασφαλίζεται κατά τον τρόπο αυτό ότι η επέμβαση θα περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο. Η ανάγκη να παρέχονται τέτοιες εγγυήσεις είναι ακόμη πιο επιτακτική όταν η επέμβαση απορρέει από αυτοματοποιημένη μέθοδο (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 176 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

68 Όσον αφορά, ειδικότερα, έναν περιορισμό της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως ο επίμαχος στην υπό κρίση υπόθεση, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει ότι, μολονότι το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ δεν απαγορεύει αυτό καθεαυτό κάθε εκ των προτέρων περιορισμό σε μέσο διάδοσης, εντούτοις, οι περιορισμοί αυτοί ενέχουν τόσο μεγάλους κινδύνους για τον σεβασμό του θεμελιώδους αυτού δικαιώματος ώστε πρέπει να εντάσσονται σε ένα ιδιαίτερα αυστηρό νομικό πλαίσιο (απόφαση του ΕΔΔΑ της 18ης Δεκεμβρίου 2012, Ahmet Yildirim κατά Τουρκίας, CE:ECHR:2012:1218JUD000311110, § 47 και 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

69 Υπό το πρίσμα των εκτιμήσεων αυτών πρέπει να εξεταστεί αν ο περιορισμός της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, ο οποίος απορρέει από το καθεστώς ευθύνης που θεσπίζει το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 για τους παρόχους των εν λόγω υπηρεσιών ανταλλαγής, ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη. Για τους σκοπούς της εν λόγω εξέτασης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το άρθρο 17, παράγραφος 4, μεμονωμένα, αλλά και οι διατάξεις που εξειδικεύουν και συμπληρώνουν το καθεστώς αυτό και, ειδικότερα, το άρθρο 17, παράγραφοι 7 έως 10, της ως άνω οδηγίας. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο θεμιτός σκοπός που επιδιώκεται με τη θέσπιση του επίμαχου καθεστώτος, ήτοι η προστασία των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, τα οποία κατοχυρώνονται, ως δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη.

70 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με μια γενική ερμηνευτική αρχή, κάθε πράξη της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύεται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τέτοιον τρόπο ώστε να μη θίγεται το κύρος της και να συνάδει με το σύνολο του πρωτογενούς δικαίου και δη με τις διατάξεις του Χάρτη. Ως εκ τούτου, όταν πράξη του παράγωγου δικαίου της Ένωσης επιδέχεται περισσότερες από μία ερμηνείες, πρέπει να προτιμάται η ερμηνεία που καθιστά τη σχετική διάταξη σύμφωνη με το πρωτογενές δίκαιο, και όχι εκείνη η οποία θα συνεπαγόταν το ασυμβίβαστό της με το

πρωτογενές δίκαιο [απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, M κ.λπ. (Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα), C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

71 Επιπλέον, η παρούσα εξέταση, υπό το πρίσμα των απαιτήσεων του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, αφορά το καθεστώς ειδικής ευθύνης των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, όπως αυτό θεσπίζεται με το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790, γεγονός που δεν προδικάζει οιαδήποτε εξέταση δυνάμενη να αφορά, μεταγενέστερα, τις διατάξεις που θεσπίζουν τα κράτη μέλη για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο ή τα μέτρα που καθορίζουν οι πάροχοι για να συμμορφωθούν προς το εν λόγω καθεστώς.

72 Στο πλαίσιο της παρούσας εξέτασης, πρώτον, διαπιστώνεται ότι ο περιορισμός της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου προβλέπεται από τον νόμο, δεδομένου ότι απορρέει από τις υποχρεώσεις που επιβάλλει στους παρόχους των υπηρεσιών αυτών διάταξη πράξης της Ένωσης, ήτοι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790.

73 Βεβαίως, η διάταξη αυτή δεν διευκρινίζει τα συγκεκριμένα μέτρα τα οποία πρέπει να λαμβάνουν οι εν λόγω πάροχοι υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλίσουν τη μη διαθεσιμότητα συγκεκριμένου προστατευόμενου περιεχομένου για το οποίο οι δικαιούχοι έχουν παράσχει τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες ή προκειμένου να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις περιεχομένου για το οποίο έχουν λάβει επαρκώς τεκμηριωμένη ειδοποίηση. Η εν λόγω διάταξη απλώς επιβάλλει στους εν λόγω παρόχους υπηρεσιών την υποχρέωση να καταβάλλουν, συναφώς, «κάθε δυνατή προσπάθεια», «σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου». Σύμφωνα με τις εξηγήσεις που δόθηκαν από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, η διατύπωση της ως άνω διάταξης αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται με τον τρόπο αυτόν μπορούν να προσαρμοστούν στις περιστάσεις των διαφόρων παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, καθώς και στην εξέλιξη των διαθέσιμων πρακτικών και τεχνολογιών του κλάδου.

74 Εντούτοις, σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η απαίτηση κατά την οποία κάθε περιορισμός στην άσκηση θεμελιώδους δικαιώματος πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η ρύθμιση που περιέχει τον περιορισμό να διατυπώνεται με αρκούντως ευρείς όρους ώστε να μπορεί να προσαρμόζεται στις μεταβολές των καταστάσεων (πρβλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 16ης Ιουνίου 2015, Delfi AS κατά Εσθονίας, CE:ECHR:2015:0616JUD006456909, § 121 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

75 Επιπλέον, όσον αφορά την υποχρέωση που επιβάλλεται σε παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών να λαμβάνουν μέτρα για τη διασφάλιση του σεβασμού του δικαιώματος του δημιουργού κατά τη χρήση των υπηρεσιών τους, μπορεί, κατά περίπτωση, να αποδειχθεί ακόμη και αναγκαίο, προκειμένου να διαφυλαχθεί η επιχειρηματική ελευθερία των παρόχων, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 16 του Χάρτη, και η δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ της εν λόγω ελευθερίας, του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των υπηρεσιών τους, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας των δικαιούχων, που προστατεύονται στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη, να ανατεθεί στους ως άνω παρόχους ο καθορισμός των συγκεκριμένων μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος, οπότε οι ίδιοι μπορούν να επιλέξουν τη λήψη των μέτρων που προσαρμόζονται καλύτερα στους διαθέσιμους πόρους και δυνατότητές τους και συνάδουν με τις

λοιπές υποχρεώσεις και προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουν κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους (πρβλ. απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, σκέψη 52).

76 Δεύτερον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο περιορισμός της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου σέβεται, σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη.

77 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 17, παράγραφος 7, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2019/790 διευκρινίζει ρητώς ότι «η συνεργασία μεταξύ παρόχων υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου και δικαιούχων δεν οδηγεί στην [παρεμπόδιση] της διαθεσιμότητας έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που αναφορτώνονται από χρήστες τα οποία δεν παραβιάζουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που καλύπτονται από εξαίρεση ή περιορισμό» των δικαιωμάτων αυτών.

78 Κατά τη σαφή διατύπωσή του, το άρθρο 17, παράγραφος 7, πρώτο εδάφιο, σε αντίθεση με το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790, δεν απαιτεί απλώς από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου να καταβάλουν, προς τούτο, «κάθε δυνατή προσπάθεια», αλλά προβλέπει συγκεκριμένο αποτέλεσμα που πρέπει να επιτευχθεί.

79 Εξάλλου, το άρθρο 17, παράγραφος 9, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2019/790 υπογραμμίζει ότι η οδηγία αυτή «ουδόλως επηρεάζει τις νόμιμες χρήσεις, όπως χρήσεις βάσει των εξαιρέσεων ή περιορισμών που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης».

80 Επομένως, από το άρθρο 17, παράγραφοι 7 και 9, της οδηγίας 2019/790, καθώς και από τις αιτιολογικές σκέψεις 66 και 70 αυτής, προκύπτει σαφώς ότι, για την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, και τη δίκαιη εξισορρόπηση των διαφόρων δικαιωμάτων και συμφερόντων που διακυβεύονται, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε ότι η εφαρμογή των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στους παρόχους των υπηρεσιών αυτών με το άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας αυτής δεν πρέπει να καταλήγει στη λήψη μέτρων από τους παρόχους τα οποία επηρεάζουν το ουσιώδες περιεχόμενο του θεμελιώδους δικαιώματος των χρηστών που ανταλλάσσουν στις πλατφόρμες περιεχόμενο που δεν θίγει τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα.

81 Εξάλλου, η οδηγία 2019/790 απηχεί ως προς αυτό τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία τα μέτρα που λαμβάνουν πάροχοι όπως οι επίμαχοι πρέπει να σέβονται το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών του διαδικτύου και πρέπει, μεταξύ άλλων, να είναι αυστηρά στοχευμένα προκειμένου να καθίσταται δυνατή η αποτελεσματική προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, χωρίς να επηρεάζονται οι χρήστες που χρησιμοποιούν νομίμως τις υπηρεσίες των παρόχων (πρβλ. απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, σκέψεις 55 και 56).

82 Τρίτον, στο πλαίσιο του ελέγχου αναλογικότητας βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι ο περιορισμός της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, ο οποίος μνημονεύεται στη σκέψη 69 της παρούσας απόφασης, ανταποκρίνεται

στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων, κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, ήτοι, εν προκειμένω, στην ανάγκη προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας την οποία εγγυάται το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη. Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται με το άρθρο 17 της οδηγίας 2019/790 στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, από τις οποίες απορρέει ο περιορισμός αυτός, αποσκοπούν, όπως προκύπτει ιδίως από τις αιτιολογικές σκέψεις 2, 3 και 61 της οδηγίας 2019/790, στη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά τρόπον ώστε να προωθείται η επίτευξη της εύρυθμης και δίκαιης λειτουργίας της αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Στο δε πλαίσιο των επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων πρέπει κατ' ανάγκην να συνοδεύεται, σε ορισμένο βαθμό, από περιορισμό της άσκησης του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών.

83 Εν συνεχεία, ο μηχανισμός ευθύνης τον οποίο προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 δεν είναι μόνον κατάλληλος αλλά προκύπτει και αναγκαίος, προκειμένου να ικανοποιηθεί η ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Ειδικότερα, μολονότι ο εναλλακτικός μηχανισμός που προτείνει η Δημοκρατία της Πολωνίας, κατ' εφαρμογήν του οποίου μόνον οι υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο α′, και στην αρχή της παραγράφου 4, στοιχείο γ′, πρέπει να επιβάλλονται στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, θα συνιστούσε, ασφαλώς, λιγότερο επαχθές μέτρο για την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρηση, εντούτοις, ο εναλλακτικός αυτός μηχανισμός δεν θα ήταν εξίσου αποτελεσματικός όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε σχέση με τον επιλεγέντα από τον νομοθέτη της Ένωσης μηχανισμό.

84 Τέλος, διαπιστώνεται ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλει το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790 στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου δεν περιορίζουν δυσανάλογα το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των υπηρεσιών αυτών.

85 Συγκεκριμένα, κατά πρώτον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 164, 165 και 191 έως 193 των προτάσεών του, από το άρθρο 17, παράγραφοι 7 και 9, της οδηγίας 2019/790, καθώς και από τις αιτιολογικές σκέψεις 66 και 70 της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος τον οποίο συνεπάγεται, ιδίως, η χρήση αυτόματων εργαλείων αναγνώρισης και φιλτραρίσματος για το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, καθόρισε με σαφήνεια και ακρίβεια, κατά την έννοια της νομολογίας που μνημονεύθηκε στη σκέψη 67 της παρούσας απόφασης, τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν ή να απαιτηθούν κατά την εφαρμογή των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790, αποκλείοντας ιδίως τα μέτρα που φιλτράρουν και απενεργοποιούν την πρόσβαση σε νόμιμο περιεχόμενο κατά την αναφόρτωση.

86 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι ένα σύστημα φιλτραρίσματος το οποίο ενδέχεται να μην διακρίνει επαρκώς μεταξύ παράνομου και νόμιμου περιεχομένου, οπότε η λειτουργία του θα μπορούσε ενδεχομένως να μπλοκάρει επικοινωνίες με νόμιμο περιεχόμενο, θα ήταν ασύμβατο με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, και δεν θα τηρούσε την απαίτηση δίκαιης εξισορρόπησης μεταξύ του εν λόγω δικαιώματος και του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας. Το Δικαστήριο υπογράμμισε, συναφώς, ότι η απάντηση στο ζήτημα της νομιμότητας μιας μετάδοσης εξαρτάται επίσης από την εφαρμογή νόμιμων

εξαιρέσεων από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, οι οποίες ποικίλλουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Επιπλέον, σε ορισμένα κράτη μέλη, ορισμένα έργα ενδέχεται να αποτελούν κοινό κτήμα ή να διατίθενται δωρεάν στο διαδίκτυο από τους ίδιους τους δημιουργούς τους (πρβλ. απόφαση της 16η Φεβρουαρίου 2012, SABAM, C-360/10, EU:C:2012:85, σκέψεις 50 και 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

87 Κατά δεύτερον, όσον αφορά τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, που κατοχυρώνουν δικαιώματα υπέρ των χρηστών έργων ή άλλων προστατευόμενων αντικειμένων και αποσκοπούν στη διασφάλιση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αφενός, των χρηστών αυτών και, αφετέρου, των δικαιούχων (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 7, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2019/790 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε οι χρήστες σε κάθε κράτος μέλος να έχουν το δικαίωμα να αναφορτώνουν και να διαθέτουν περιεχόμενο που παράγεται από αυτούς για συγκεκριμένους σκοπούς παράθεσης, κριτικής, σχολιασμού, γελοιογραφίας, παρωδίας ή μίμησης. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 70 της οδηγίας, ο νομοθέτης της Ένωσης έκρινε πράγματι ότι, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης σημασίας τους για την ελευθερία έκφρασης και την καλλιτεχνική ελευθερία και, ως εκ τούτου, για την εν λόγω δίκαιη ισορροπία, ήταν αναγκαίο να καταστούν υποχρεωτικές αυτές οι εξαιρέσεις και περιορισμοί, οι οποίοι περιλαμβάνονται μεταξύ αυτών που προβλέπονται προαιρετικώς στο άρθρο 5 της οδηγίας 2001/29, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι χρήστες απολαύουν ως προς τούτο ομοιόμορφης προστασίας στο σύνολο της Ένωσης.

88 Επιπλέον, προς τον ίδιο σκοπό της διασφάλισης των δικαιωμάτων των χρηστών, το άρθρο 17, παράγραφος 9, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 2019/790 υποχρεώνει τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου, με τους γενικούς όρους χρήσης των υπηρεσιών τους, να ενημερώνουν τους χρήστες ότι μπορούν να χρησιμοποιούν έργα και άλλα αντικείμενα προστασίας δυνάμει εξαιρέσεων ή περιορισμών στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα που προβλέπονται στην ενωσιακή νομοθεσία.

89 Κατά τρίτον, το γεγονός ότι η ευθύνη των παρόχων των ως άνω υπηρεσιών για τη διασφάλιση της μη διαθεσιμότητας ορισμένων περιεχομένων μπορεί να στοιχειοθετηθεί, δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 4, στοιχείο β′ και στοιχείο γ′, in fine, της οδηγίας 2019/790, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι δικαιούχοι τούς διαβιβάζουν τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες για το περιεχόμενο αυτό, προστατεύει την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών που χρησιμοποιούν νομίμως τις εν λόγω υπηρεσίες. Πράγματι, δεδομένου ότι η διαβίβαση των πληροφοριών αποτελεί αναμφιβόλως την αναγκαία προϋπόθεση για την ενδεχόμενη διαπίστωση της ευθύνης των παρόχων υπηρεσιών, οι πάροχοι δεν θα αναγκάζονται, απουσία τέτοιων πληροφοριών, να καταστήσουν το οικείο περιεχόμενο μη διαθέσιμο.

90 Κατά τέταρτον, το άρθρο 17, παράγραφος 8, της οδηγίας 2019/790, καθόσον προβλέπει, όπως και το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31, ότι η εφαρμογή του άρθρου 17 δεν συνεπάγεται καμία γενική υποχρέωση παρακολούθησης, καθιερώνει πρόσθετη εγγύηση σχετικά με τον σεβασμό του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου. Συγκεκριμένα, η διευκρίνιση αυτή συνεπάγεται ότι οι πάροχοι των υπηρεσιών αυτών δεν μπορούν να υποχρεωθούν να αποτρέψουν την αναφόρτωση και τη διάθεση στο κοινό περιεχομένου η διαπίστωση του παράνομου χαρακτήρα του οποίου θα απαιτούσε αυτοτελή εκτίμηση του περιεχομένου υπό το πρίσμα των

πληροφοριών που παρέχουν οι δικαιούχοι καθώς και των ενδεχόμενων εξαιρέσεων και περιορισμών των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Glawischnig-Piesczek, C-18/18, EU:C:2019:821, σκέψεις 41 έως 46).

91 Ειδικότερα, όπως υπογραμμίζει η αιτιολογική σκέψη 66 της οδηγίας 2019/790, δεν μπορεί να αποκλειστεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, η διαθεσιμότητα μη αδειοδοτημένου περιεχομένου να μπορεί να αποφευχθεί μόνο ύστερα από ειδοποίηση από τους δικαιούχους. Επιπλέον, όσον αφορά μια τέτοια ειδοποίηση, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι πρέπει να περιέχει επαρκή στοιχεία ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στον πάροχο επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου να βεβαιωθεί, χωρίς ενδελεχή νομική εξέταση, ότι η παρουσίαση του οικείου περιεχομένου είναι παράνομη και ότι η ενδεχόμενη απόσυρση του συγκεκριμένου περιεχομένου είναι σύμφωνη με την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, YouTube και Cyando, C-682/18 και C-683/18, EU:C:2021:503, σκέψη 116).

92 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι η προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατοχυρώνεται βεβαίως στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη, εντούτοις ούτε από τη διάταξη αυτή ούτε από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα δικαιώματα αυτά είναι απαραβίαστα και ότι, συνεπώς, πρέπει να χαίρουν απόλυτης προστασίας (απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, σκέψη 72 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

93 Κατά πέμπτον, το άρθρο 17, παράγραφος 9, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2019/790 καθιερώνει διάφορες διαδικαστικές εγγυήσεις, οι οποίες προστίθενται στις εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφοι 7 και 8, της οδηγίας αυτής και οι οποίες προστατεύουν το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες, παρά τις εγγυήσεις που παρέχονται από τις τελευταίες αυτές διατάξεις, οι πάροχοι των υπηρεσιών απενεργοποιούν, εντούτοις, εκ παραδρομής ή άνευ βάσιμης αιτίας, την πρόσβαση σε νόμιμο περιεχόμενο.

94 Επομένως, από το άρθρο 17, παράγραφος 9, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, καθώς και από την αιτιολογική σκέψη 70 της οδηγίας 2019/790 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης εκτίμησε ότι ήταν σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου θέτουν σε εφαρμογή αποτελεσματικούς και γρήγορους μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης για την υποστήριξη των νόμιμων χρήσεων έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας και, ειδικότερα, των χρήσεων που καλύπτονται από εξαιρέσεις και περιορισμούς των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας της τέχνης. Κατά τις διατάξεις αυτές, οι χρήστες πρέπει να μπορούν να υποβάλλουν καταγγελία όταν θεωρούν ότι κακώς απενεργοποιήθηκε η πρόσβαση σε περιεχόμενο το οποίο έχουν αναφορτώσει ή ότι κακώς το περιεχόμενο αυτό έχει αποσυρθεί. Οι καταγγελίες πρέπει να διεκπεραιώνονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και να υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο. Επιπλέον, όταν οι δικαιούχοι ζητούν από τους παρόχους να λάβουν μέτρα όσον αφορά το περιεχόμενο που αναφορτώνουν οι χρήστες, όπως η απενεργοποίηση της πρόσβασης στο περιεχόμενο αυτό ή η απόσυρσή του, τα αιτήματά τους πρέπει να αιτιολογούνται δεόντως.

95 Εξάλλου, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι χρήστες να έχουν πρόσβαση σε μηχανισμούς εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών που επιτρέπουν την επίλυση των διαφορών με αμερόληπτο τρόπο καθώς και σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα

προστασίας. Ειδικότερα, οι χρήστες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε δικαστήριο ή άλλη σχετική δικαστική αρχή προκειμένου να διαπιστωθεί η χρήση εξαίρεσης ή περιορισμού των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων.

96 Καθ' έκτον, το άρθρο 17, παράγραφος 10, της οδηγίας 2019/790 συμπληρώνει το σύστημα εγγυήσεων που προβλέπεται στο άρθρο 17, παράγραφοι 7 έως 9, αναθέτοντας στην Επιτροπή την ευθύνη να οργανώνει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, διαλόγους με τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό τη συζήτηση βέλτιστων πρακτικών για τη συνεργασία μεταξύ των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου και των δικαιούχων, καθώς και να εκδίδει, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των διαλόγων αυτών και κατόπιν διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων χρηστών, κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 17 της εν λόγω οδηγίας και ιδίως της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού.

97 Συναφώς, στο άρθρο 17, παράγραφος 10, της οδηγίας 2019/790 υπογραμμίζεται ρητώς ότι, κατά την εξέταση των βέλτιστων πρακτικών, πρέπει να λαμβάνεται ειδικότερα υπόψη, μεταξύ άλλων, η ανάγκη να εξισορροπηθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα με τη χρήση των εξαιρέσεων και των περιορισμών. Επιπλέον, για τους σκοπούς του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι οργανισμοί χρηστών έχουν πρόσβαση σε επαρκείς πληροφορίες από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου σχετικά με τη λειτουργία των πρακτικών τους όσον αφορά το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας.

98 Από τις διαπιστώσεις που περιέχονται στις σκέψεις 72 έως 97 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, ο νομοθέτης της Ένωσης περιέβαλε την υποχρέωση των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου να ελέγχουν το περιεχόμενο που επιθυμούν οι χρήστες να αναφορτώσουν στις πλατφόρμες τους πριν από την παρουσίασή του στο κοινό, η οποία απορρέει από το καθεστώς ειδικής ευθύνης που θεσπίζεται με το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 2019/790, και ιδίως από τις προϋποθέσεις απαλλαγής που προβλέπονται στο άρθρο 17, παράγραφος 4, στοιχείο β' και στοιχείο γ', in fine, της οδηγίας, με κατάλληλες εγγυήσεις για τη διασφάλιση, σε συμμόρφωση προς το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, του σεβασμού του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, καθώς και για τη διασφάλιση της δίκαιης εξισορρόπησης μεταξύ του δικαιώματος αυτού, αφενός, και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που προστατεύονται από το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη, αφετέρου.

99 Στα κράτη μέλη εναπόκειται, κατά τη μεταφορά του άρθρου 17 της οδηγίας 2019/790 στο εσωτερικό τους δίκαιο, να μεριμνούν ώστε να βασίζονται σε ερμηνεία της διάταξης αυτής που καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της ορθής ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύονται από τον Χάρτη. Περαιτέρω, κατά την εφαρμογή των μέτρων μεταφοράς της εν λόγω διάταξης στο εσωτερικό δίκαιο, οι αρχές και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς την ίδια διάταξη, αλλά και να μεριμνούν ώστε να μη βασίζονται σε ερμηνεία της η οποία θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα ή με τις λοιπές γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, όπως είναι η αρχή της αναλογικότητας (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, σκέψη 68).

100 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί ο μοναδικός λόγος ακυρώσεως που προέβαλε η Δημοκρατία της Πολωνίας προς στήριξη της προσφυγής της και, ως εκ τούτου, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

101 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο προέβαλαν σχετικό αίτημα, η Δημοκρατία της Πολωνίας πρέπει, εφόσον ηττήθηκε, να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

102 Σύμφωνα με το άρθρο 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Πορτογαλική Δημοκρατία και η Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει τη Δημοκρατία της Πολωνίας στα δικαστικά έξοδα.

3) Το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Πορτογαλική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)